

Avattu osaamissisältö
2016

Käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinto, artesaani Kädentaitopaja, Vapaasti valittava tutkinnon osa

- Ideasta tuotteeksi, jatko-opintovalmiuksia tai ammatillista kehittymistä tukeva opinto

Oppimisympäristö on tunnustettu Vantaan ammattiopisto Varian ja Vantaan Nuorten työpajan yhteistyössä OKM:n rahoittamassa Nuorelle ammatti -hankkeessa. Tunnistaminen on tehty käsi- ja taideteollisuusalan perustutkinnon (53/011/2014) tutkinnon perusteiden mukaisesti. Aukikirjoitettuja osaamissisältöjä on verrattu tutkinnon perusteiden edellyttämiin ammattitaitovaatimukseen, arvioinnin kohteisiin ja kriteereihin niiltä osin kuin niitä pajatoiminnassa on mahdollista saavuttaa. Tunnistamisen ovat toteuttaneet Vantaan ammattiopisto Variasta Suvi Laukkanen, kädentaitopajalta työpajaohjaajat Netta Siltanen, Anneli Arjasto, Tia Koivisto sekä Nuorelle ammatti -hankkeesta Hanna Rantala.

Kädentaitopajalla perustekniikat opetellaan toteuttamalla erilaisia käsityötuotteita pääasiassa kierrätysmateriaaleista: asusteet, sisustus- ja somistustuotteet. Ideoinnin pohjana käytetään valmiita tuotteita, kirjallisia ja kuvallisia ohjeita sekä netistä löytyviä kuvallisia tai sanallisia ohjeita. Kädentaitopajalta nuoret saavat ohjausta myös tuotteen suunnitteluun liittyvissä asioissa. Pajalla kannustetaan luovaan ongelmanratkaisutaitojen kehittämiseen ja kekseliäisyyteen. Taide, luova työ, eettisyys ja ekologisuus ovat toiminnan keskeisiä teemoja.

Kädentaitopajalla olevat koneet, laitteet ja työvälineet:

- Kotiompelukone Husqvarna 320 Electronic EasySew
- saumuri, Huskylock 460 D
- teollisuusompelukone Brother
- silitysrauta Rotondi
- painonappikone

Kädentaitopajalla olevat käsityövälineet:

- sakset, paperi- ja pahvileikkurit, veitset, mittatyökalut, pihdit
- virkkuukoukut, neulepuikot, koruneulat

Osaamisen todistukseen on nimetty tarkemmin, mihin seuraavista käsityömenetelmistä- ja tekniikoista osaaminen kohdentuu:

- ompelu kotiompelukoneella, saumurilla ja teollisuusompelukoneella:
 - o tilkkutyöt, kassit, pehmolelut
 - § perusompelu
 - § applikaatio
 - § tilkkumaalaus
 - § perusneliötekniikka
 - § chenilletekniikka
 - § konekirjonta
 - § jokin muu, mikä
- lankatyöt puikoilla, virkkuukoukulla:
 - o asusteet, pipot, huivit:
 - o virkkaus:
 - § ketjusilmukat
 - § kiinteät silmukat
 - § pylväät ja puolipylväät
 - § kavennukset ja lisäykset
 - § jokin muu mikä
 - o neuletyöt:
 - § oikea silmukka
 - § nurja silmukka
 - § kertosilmukka

 - § kavennukset ja lisäykset
 - § jokin muu, mikä

- paperi- ja pahvityöt paperista, kartongista, pahvista ja/tai kapalevystä:
 - o verhoiltavat rasiat:
 - § rasian valmistus
 - § rasian verhoilu kankaalla tai paperilla
 - o paperimassaveistokset ja koriste-esineet:
 - § liusketekniikka
 - § paperimassatekniikka
 - o kirjansidonta:
 - § kirjansidontatekniikka ompelemalla

- asustekorut helmistä, silkki- ja kangasnauhasta, villasta, heijastinmateriaaleista
 - o rintakorut
 - o hiuskorut
 - o kaulakorut
 - o kangaskukat
 - § helmikudonta
 - § helmikirjonta
 - § helmivirkkaus
 - § käsin kirjonta: kirjontapistot: etupisto, edestakainen etupisto, tikkipisto, varsipisto, laakapisto, ketjupisto, linnunsilmäpisto, pykäpisto, kuusipisto, ristipisto ja aitapisto
 - § neula- ja märkähuovutus
 - § joku muu, mikä

Suunnittelee omaa työtään ja valmistaa tuotteen

- nuorella on mahdollisuus valmistaa tuote mallin mukaisesti, jolloin hän kerryttää osaamista tuotteen valmistuksen osalta.

- nuorella on myös mahdollisuus ideoida ja suunnitella tuotteeseen ulkonäöllisiä, visuaalisia sekä yksilöllisiä toiminnallisia ratkaisuja, jolloin hän kerryttää osaamista tuotteen valmistuksen lisäksi tuotteen suunnittelussa.
- nuori määrittelee, minkä kokoisen tuotteen tulee valmistamaan, millaisia osia tuotteen valmistamiseen tarvitaan sekä määrittelee tarvittavien osien koot.
- tunnistaa yleisimmät tekstiilikuidut: puuvilla, pellava, villa, tekokuitu/sekoitekuitu
- tuntee paperi- ja pahviarkkien kokomerkinnot
- osa valita oikean paksuiset ja vahvuiset materiaalit käyttötarkoituksen ja/tai työohjeen mukaisesti
- materiaalivalinnoilla ja tuotteen siistillä ja viimeistellyllä toteutuksella on merkitystä sille, miltä lopullinen tuote näyttää, kuinka esteettinen se on. Esteettisyyteen vaikuttaa myös tuotteen mittasuhteet.
- teknisellä toteutuksella tässä yhteydessä tarkoitetaan työmenetelmien hallintaa ja tasalatuista toteutusta esim. ompelutikin tasaisuutta, saumojen tasalevyisyyttä, silmukoiden tasaista kireyttä, saumojen kohdistamista.
- tuotteen viimeistely:
 - o tarkistaa, että valmistettu työ on siisti ja turvallinen. Valmistetusta tuotteesta riippuen tarkistaa, että saumat, kulmat ja reunat on huoliteltu ja rispaantumattomat, lankojen päät on päätelty ja leikattu, tuote on silitetty ja liimaukset ovat siistit ja näkymättömät
- kierrätysmateriaalien hyödyntäminen.
- leikkuusuunnitelman toteuttaminen
- osaa toteuttaa leikkuusuunnitelman niin, että materiaalia ei mene hukkaan. leikkuusuunnitelman tekeminen auttaa vähentämään materiaalihävikkiä. Leikkuusuunnitelman avulla suunnitellaan, mistä kohden materiaalia leikataan, jotta yli jäävästä materiaalista saadaan mahdollisimman suuri yhtenäinen pala. Leikkuusuunnitelmaa tehdessä ensisijaisesti käytetään aiemmin ylijäänyt materiaali.

Tuotteen valmistaminen materiaalista valmiiksi tuotteeksi:

- sabluunoita ja kaavoja käytettäessä on tärkeä huomioida niihin merkityt tiedot, ohjeet, lyhenteet tms.
- sabluunat ja kaavat voivat sisältää esim. tietoa siitä, montako kappaletta kyseisen kaavan osia valmiiseen työhön tarvitaan, miten kaava asetetaan suhteessa valmistettavaan materiaaliin (esim. langansuunta).
- sabluunoita ja kaavoja käyttäessä on hyvä myös huomioida, sisältävätkö ne mahdolliset saumanvarat vai tuleeko ne lisätä itse.
- valmistettavasta tuotteesta ja valmistusmateriaalista riippuen, kaavat/sabluunat jäljennetään valmistettavaan materiaaliin joko materiaalin oikealle tai nurjalle puolelle.

- ammattialan kaavat ja ohjeet sisältävät erilaisia ammattialan sanoja, merkkejä ja lyhenteitä. Esim. virkkausohjeissa virkkauslyhenteinä kjs tarkoittaa ketjusilmukkaa, ps piilosilmukkaa ja pp puolipylvästä. Jotta osaa valmistaa tuotteen ammattialan kirjallisten ohjeiden mukaan, täytyy tietää mitä lyhenteet ja merkit tarkoittavat sekä osata myös toteuttaa ne käytännössä.

- koneiden ja laitteiden peruskäyttö
 - § ompelukoneiden käyttö:
 - osaa pujotella ompelulangat
 - osaa puolata alalangan
 - osaa säätää lankojen kireyden oikean ja kestäväen ompeleen aikaansaamiseksi saumurissa ja kotiompelukoneelle.
 - osaa asettaa piston pituuteen, leveyteen, ommeltyyppiin sekä ompeleen suuntaan liittyvät säädöt.
 - osaa vaihtaa neulan ja paininjalan
 - osaa eteen ja taaksepäin ompelu, osaa aloittaa ja lopettaa ompelun
 - osaa säätää ompelunopeuden taitotasonsa mukaisesti

 - § silityskeskus:
 - osaa säätää materiaalin mukaisen silityslämmön
 - osaa säätää materiaalin mukaisen höyrynsäädön

Hankkii ja käyttää työssä tarvittavaa tietoa ja taitoa

- tunnistaa tilanteet, jolloin tarvitsee ohjeita ja neuvoa

- toteuttaa työnsä vastuullisesti ja pyytää tarvitessaan oma-aloitteisesti apua
- pohtii itse erilaisia ratkaisuja ja vaihtoehtoja

Sopivien työmenetelmien valinta ja materiaalituntemus

- tuotetta valmistettaessa ja materiaaleja valittaessa on hyvä olla tietoinen eri materiaaleihin liittyvistä perusominaisuuksista. Perusominaisuuksiin liittyvät esim. kankaiden ja lankojen kutistuvuus, jousto-ominaisuus ja värinpitävyys. Paperi- ja pahvituotteita valmistettaessa täytyy huomioida kosteuden vaikutus paperituotteiden työstämisessä.
- tuotteen valmistamiseen soveltuvien materiaalien valinnassa otetaan huomioon valmistettavan tuotteen käyttötarkoituksen ja tuotteelle asetetut käyttöominaisuudet esim. pestävyys, huollettavuus, kulutuskestävyys, ekologisuus, toimivuus
- eri materiaaleja yhdistettäessä, materiaalien toisistaan poikkeavan käyttäytymisen huomioiminen on tärkeää.
- nuori voi tehdä erilaisia materiaali- tai työmenetelmäkokeiluja, joiden perusteella hän valitsee valmistamaansa tuotteeseen materiaalit ja työmenetelmät. Työmenetelmävaihtoehtoina voivat olla esim. erilaisten tikkivaihtoehtojen kokeilut, käsi- ja koneompelu/-kirjontakokeilut, kankaiden ja lankatöiden (ompelu, neule) erilaiset materiaaliyhdistelmät tms.

Arviointiosaaminen

- arviointiosaamisessa nuori harjoittelee oman toiminnan ja valmistamansa tuotteen arviointia. Arviointiosaamisessa nuori pohtii toimintansa ja tuotteen hyviä ja onnistuneita osioita sekä miettii miten voisi vielä kehittää omaa osaamistaan tai parantaa tuotetta.

Toimii huomioiden työturvallisuuden ja ergonomian

- o työpöydällä pidetään vain ne tavarat ja työvälineet, joita tuotteen valmistuksessa tarvitaan.

- o työvälineet laitetaan käytön jälkeen niille varatuille omille paikoilleen.
- o lattiat pidetään tavaroista vapaana, lattioille ei kerätä ylimääräistä irtotavaraa.
- o teräviä työvälineitä esim. mattoveitsiä kuljetetaan työtilassa rauhallisesti sekä poistettavien mattoveitsien terät kääritään teippiin (näin ehkäistään, ettei ulkopuolisille ole vaaraa roskiksessa olevista terävistä teristä.)
- o terätyövälineiden käytössä kiinnitetään erityistä huomiota turvallisiin työasentoihin ja -otteisiin.
- o kun työskennellään istuen, säädetään tuolin säädöt itselle sopivaksi.
- o tauotetaan työtä ja vältetään pitkiä aikoja toistamasta samaa työtehtävää/ työasentoa
- o Noudettaessa tavaroita tai materiaaleja korkealta, käytetään apuna tukevaa porrasjakkaraa.
- o teollisuusompelukoneella ommeltaessa huolehditaan, että sormisuoja on paikoillaan.
- o ompelukoneessa ommeltaessa katse pidetään koneessa/ompeleessa.
- o ennen silitystä tarkistetaan, että silitysraudan vesisäiliö on täytetty ja sähköjohdot ovat ehjät.
- o osaa valita ja säätää oikean silityslämpötilan, jotta silitysrauta ja höyry eivät polta kangasta tai ihoa.
- o tietää paloturvallisuuteen liittyvät asiat: sammuttimien ja palopeitteiden säilytyspaikat sekä tuntee missä sijaitsevat hätäpoistumistiet. On tietoinen missä sijaitsee pelastautumissuunnitelman mukainen kokoontumispaikka.

Työelämätaidot

noudattaa sovittuja työaikoja

- o ilmoittaa mahdollisista poikkeamista ajoissa etukäteen
- o huolehtii sairauslomatoistuksista ja toimittaa ne ohjaajalle

noudattaa työpajan eettisiä toimintatapoja

- o tervehtii työtovereita tullessaan ja poistuessaan töistä
- o toimii yleisten käytöstapojen mukaisesti (kiittäminen, anteeksi pyytäminen)
- o ei puutu muiden asioihin tai levitä heistä kuulemansa/havaitsemaansa tietoa
- o antaa muille työrauhan
- o käyttäytyy asiallisesti ja ystävällisesti

Avattu osaamissisältö
2016

toimii yhteistyössä ryhmäläisten kanssa

on oma-aloitteinen ja aktiivinen

- o työtehtäviin tarttuminen
 - o osallistuu työpaikan järjestämään työhyvinvointitoimintaan
- suhtautuu arvostavasti työhön ja toimintaan
arvioi omia työsuorituksia ja ottaa palautetta vastaan
- o ottaa vastaan ohjeita
 - o arvioi, miten voi kehittää omaa toimintaa